

บทบาทบรรณาธิการ

EDITORIAL

ระบบเศรษฐกิจมหาชน

คำนำ

ระบบเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นระบบที่ผู้มีกรรมสิทธิ์ในปัจจัยประเภททุนมีความได้เปรียบบุคคลอื่น ๆ ในหลายแง่หลายมุม การลงทุนดำเนินธุรกิจจึงจำกัดอยู่เฉพาะบุคคลกลุ่มนี้และครอบครัวเท่านั้น ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจึงเป็นระบบครอบครัวเช่นเดียวกับธุรกิจที่ดำเนินอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นการลงทุนอยู่ภายในครอบครัวและกับญาติมิตรที่ใกล้ชิดเท่านั้น บุคคลอื่น ๆ ที่อยู่วงนอกไม่มีโอกาสและไม่มีความสามารถที่จะร่วมดำเนินธุรกิจด้วยแต่ประการใด มีผู้เห็นว่าสาเหตุดังกล่าวเกิดจากการที่เรายังขาดความไว้วางใจเชื่อใจที่จะให้บุคคลที่อยู่ภายนอกครอบครัวเข้ามาร่วมธุรกิจ

การดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจเป็นเรื่องของความรับผิดชอบร่วมกันของประชาชนทุกคนในสังคม ไม่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตประเภทใด เป็นสิ่งที่เกินไปไม่ได้ที่จะปล่อยให้การลงทุนดำเนินธุรกิจเป็นความรับผิดชอบของบุคคลที่เรียกว่านายทุน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีเงินทุนมีความรู้และความสามารถในการประกอบธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันก็ปล่อยให้บุคคลที่มีเงินน้อยหรือไม่มีเงิน ไม่มีความรู้ความสามารถในการประกอบธุรกิจได้ขายบริการปัจจัยประเภทแรงงานแต่เพียงอย่างเดียว หากยังปล่อยให้สภาพการณ์ดังกล่าวเป็นไปตามยถากรรม ความรู้สึกแตกแยกและความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของปัจจัยประเภททุนและเจ้าของปัจจัยประเภทแรงงานก็จะมีมากขึ้น การดำเนินธุรกิจของระบบเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างนายทุนและคนงาน ระหว่างเจ้าของทุนรายใหญ่และบุคคลผู้มีเงินอคมวยย่อยรวมทั้งคนงาน ประการที่สำคัญที่สุด บริการของปัจจัยประเภททุนจะต้องใช้ร่วมกับบริการของปัจจัยประเภทแรงงานและปัจจัยประเภทอื่น ๆ ในกระบวนการผลิต

การโอนอำนาจซื้อ

ในปัจจุบันนักธุรกิจหรือผู้ลงทุนไม่จำเป็นจะต้องมีเงินทุนเป็นของตนเองเสมอไป เจ้าของเงินออมเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปก็ไม่สามารถในการประกอบการธุรกิจ บุคคลกลุ่มแรกอาจจะระดมเงินทุนจากบุคคลกลุ่มหลังได้โดยสะดวก ถ้าระบบการเงินของประเทศมีสถาบันให้บริการทางด้านนี้อยู่ อันได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ การระดมทุนกระทำได้โดยการโอนอำนาจซื้อ (Purchasing Power) ระหว่างบุคคลกลุ่มที่ต้องการการเงินและบุคคลกลุ่มที่มีเงินออม สาเหตุที่สามารถระทำการดังกล่าวได้ก็เพราะว่าเงินได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือผลิตหรือเลื่อนการชำระหนี้ (Standard of Deferred Payments) เงินทำหน้าที่หลายประการในระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน กล่าวคือ ทำหน้าที่เป็นหน่วยวัดค่า (Unit of Value) เป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยน (Medium of Exchange) เป็นเครื่องมือผลิตหรือเลื่อนการชำระหนี้ (Standard of Deferred Payments) และเป็นเครื่องเก็บรักษาค่า (Store of Value) แต่อย่างไรก็ตาม การโอนอำนาจซื้อดังกล่าวแล้ว มีคุณสมบัติทางด้านความเสี่ยงและผลประโยชน์แตกต่างไปจากการให้กู้ยืมกันตามธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ทั่ว ๆ ไป

แหล่งเงินทุนของการดำเนินธุรกิจ

แหล่งเงินทุนของธุรกิจได้แก่ตลาดเงินทุน (Financial Market) ซึ่งประกอบด้วยแหล่งกู้ยืมระยะสั้น (Money Market) และแหล่งเงินทุนระยะยาว (Capital Market) ความแตกต่างระหว่างตลาดเงินและตลาดทุนอยู่ที่ประเภทของหลักทรัพย์และระยะเวลาของการไถ่ถอนหลักทรัพย์

ตลาดทุน (Capital Market) เป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวที่ธุรกิจต่าง ๆ อาจระดมทุนจากตลาดดังกล่าวนี้ได้ ตลาดเงินเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้น กล่าวคือ เงินทุนระยะเวลาก่อนกว่าหนึ่งปีไม่สามารถจัดหาเงินทุนให้ได้ การจัดหาเงินทุนระยะยาวเป็นหน้าที่ของตลาดทุน การอุตสาหกรรมและการเกษตรกรรมหรือ

ธุรกิจที่จำเป็นต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีลักษณะเป็นการลงทุนในระยะยาวแล้ว แหล่งเงินทุนที่จะสามารถสนองความต้องการดังกล่าวได้ ก็ได้แก่ ตลาดหลักทรัพย์ (Securities Market) ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่นักธุรกิจสามารถแสวงหาเงินทุนเพื่อนำเอาไปใช้ใ้แก่การก่อสร้างหรือขยายกิจการที่กำลังดำเนินการอยู่ การลงทุนในธุรกิจที่จำเป็นต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีลักษณะเป็นการลงทุนในระยะยาว นักธุรกิจอาจจะจำหน่ายหุ้น หุ้นกู้ บุคคลทั่วไปที่มีเงินออมก็อาจนำเอาเงินออมไปซื้อหุ้น หุ้นกู้ ไว้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ กัน อันได้แก่ เงินปันผล ดอกเบี้ย หรืออาจจะเป็นผลกำไรอันเกิดจากการขายหุ้นไปเกินกว่ามูลค่าที่ซื้อมา (Capital gain) การดำเนินธุรกิจโดยบุคคลที่มีเงินออมทั่วไปนำเงินไปซื้อหุ้น หุ้นกู้ จึงเป็นการดำเนินธุรกิจของสังคมในลักษณะที่เรียกว่าเป็น “มหาชน” มากขึ้น

การพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย

ตลาดทุนในประเทศไทยได้ถือกำเนิดเป็นครั้งแรกในปี 2496 แต่ก็ยังไม่ค่อยสมบูรณ์ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการซื้อขายหุ้นยังคงมีขอบเขตอันจำกัด ต่อมาได้มีการจัดตั้งตลาดหุ้นกรุงเทพฯ (Bangkok Stock Exchange) ขึ้นในปี 2506 แต่อย่างไรก็ตาม ความจำเป็นในการแสวงหาเงินทุนได้เพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของภาครัฐบาล (Public sector) และภาคเอกชน (Private Sector) ทำให้ต้องมีการพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี 2512 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มอบให้ศาสตราจารย์ชิตนีย์ เอ็ม ครอบปั้นส์ แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกาทำการศึกษาหาหนทางพัฒนาตลาดเงินทุนของประเทศไทย ในระยะเวลาเดียวกันนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้พิจารณาและแต่งตั้งคณะทำงานโครงการตลาดเงินทุนเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล รวมทั้งให้เสนอแนะมาตรการต่าง ๆ รายงานผลการศึกษาศาสตราจารย์ครอบปั้นส์ ชื่อ *A Capital Market in Thailand* เป็นจุดเริ่มของตลาดเงินทุนในประเทศไทย ต่อมาเมื่อปี 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เพื่อวัตถุประสงค์ในการกำกับและดูแลสถาบันการเงินต่าง ๆ ในตลาดเงินทุนและรวมทั้งได้มีการ

ประกาศใช้พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงได้เริ่มทำการซื้อขายหลักทรัพย์ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2518 เป็นต้นมา ต่อมาได้มีพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2518

พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ รวม 3 ประการ กล่าวคือ :-

- (1) เพื่อเป็นแหล่งกลางในการระดมเงินทุนจากมหาชนไปสู่ธุรกิจหรือผู้ลงทุนประกอบการ
- (2) เพื่อเป็นศูนย์กลางของการซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ หุ้น หุ้นกู้และพันธบัตรชนิดต่าง ๆ
- (3) เพื่อช่วยให้การซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว มีระเบียบและวิธีปฏิบัติที่รัดกุมและในราคาที่มีความยุติธรรม

สินค้าที่ซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์

บริษัทสามประเภทที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของตลาดหลักทรัพย์ได้แก่

- (1) บริษัทสมาชิก และ (2) บริษัทจดทะเบียน และ (3) บริษัทรับอนุญาต
- บริษัทสมาชิกทำหน้าที่เป็นพ่อค้าหลักทรัพย์ ได้แก่ บริษัทที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงการคลังให้ประกอบธุรกิจกั้นการค้าหลักทรัพย์ กระทรวงการคลังเป็นผู้คัดเลือกให้เข้าเป็นสมาชิก ในปัจจุบันมีจำนวน 30 บริษัท ส่วนบริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาตนั้นเป็นผู้ผลิตสินค้าหรือเป็นผู้ออกหลักทรัพย์ออกมาทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517

หลักทรัพย์ที่ทำการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์มีคุณสมบัติที่สำคัญรวม 2 ประการคือ :-

- (1) การให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ลงทุนในรูปของเงินปันผลเฉลี่ยคืนต่อหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิในรูปของดอกเบี้ยต่อหุ้นกู้และพันธบัตร รวมถึงให้ผลประโยชน์ในรูปของมูลค่าหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น
- (2) การมีความเสี่ยง ผู้ลงทุนมีความเสี่ยงในอันที่จะไม่ได้รับเงินทุนคืน ความเสี่ยงที่ผู้ลงทุนจะไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนใด ๆ เลย

อาจเรียงลำดับความเสี่ยงของหลักทรัพย์ที่ทำการซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์จากหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงสุด ซึ่งให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราสูงสุดถึงหลักทรัพย์ประเภทที่มีความเสี่ยงต่ำสุด ซึ่งได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราต่ำสุดได้ตามลำดับคือ (1) หุ้นสามัญ (2) หุ้นบุริมสิทธิ (3) หุ้นกู้ และ (4) หลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจซึ่งได้แก่พันธบัตรและพันธบัตรเงินกู้

การพัฒนาธุรกิจให้มีลักษณะเป็นมหาชน

ความคิดในการดำเนินธุรกิจแบบตะวันออกมีลักษณะเป็นธุรกิจแบบครอบครัวหรือระหว่างญาติที่ใกล้ชิดเท่านั้น โภกบุคคลเหล่านี้ถือหุ้นไว้ทั้งหมด โอกาสที่บุคคลทั่วไปที่มีเงินออมเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือพนักงานและลูกจ้างของธุรกิจซึ่งมีเงินออม จะเข้าร่วมถือหุ้นดำเนินธุรกิจนั้นมีน้อยมาก การดำเนินธุรกิจแบบนี้จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางความสัมพันธ์ทางธุรกิจขึ้นในแง่ของนายจ้างและลูกจ้างหรือนายทุนและคนงานเช่นในสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมก็เป็นไปในลักษณะที่แบ่งแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด จะเห็นได้ว่าระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีผลเสียหายอย่างร้ายแรงอยู่หลายประการ คือ (1) ประชากรส่วนใหญ่ยังคงยากจนอยู่ (2) ความเสียหายอันเกิดจากลักษณะของการลงทุน และ (3) ทรัพย์สินสมบัติที่ยังกระจายไปโดยขาดความเหมาะสม

ประการแรก ความยากจนได้เป็นปรากฏการณ์ที่ร้ายแรงของสังคมอยู่ในปัจจุบัน จำนวนประชากรที่มีฐานะยากจนเพิ่มขึ้น รวมทั้งอัตราการว่างงานก็เพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนี้ภาวะเงินเฟ้อซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้ ยังได้ซ้ำเติมทำให้สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายลงไปอีก

ประการต่อมา การลงทุนมุ่งตัวตวงผลประโยชน์ในระยะสั้น โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดแก่ประเทศชาติในระยะยาว เช่นมีการทำให้เกิดความเสียหายต่อ ป่าไม้ แร่ การประมง รวมทั้งสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เป็นต้น

ประการสุดท้าย ทรัพย์สินสมบัติ โอกาสดีทางบ้านต่าง ๆ ยังไม่กระจายไปสู่ประชากรส่วนใหญ่อย่างเหมาะสม บุคคลทั่วไปยังไม่มีโอกาสและ ไม่มีความสามารถในการตัวตวงผลประโยชน์

ธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินโดยเอกชนในวงแคบ เช่น ภายในครอบครัวและญาติมิตรที่ใกล้ชิด สมควรที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไป ลูกจ้างและคนงานที่มีเงินออม ได้ถือหุ้นเพื่อมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจ โดยการนำเอาหุ้นไปซื้อขายกันในตลาดหลักทรัพย์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มอุปทานของสินค้าหรือหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ด้วยอีกทางหนึ่ง รัฐบาลมีทางส่งเสริมได้เป็นอันมาก เช่น กิจการธุรกิจที่รัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ก็อาจนำหุ้นมาขายในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเปิดโอกาสแก่ผู้มีเงินออมทั่วไปได้ทำการลงทุน ดังกล่าว นอกจากนี้ ทางการควรวมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมหรือกำกับให้ธุรกิจเอกชนได้เป็นไปในแบบมหาชนมากขึ้นตามลำดับ หนึ่งสำหรับธุรกิจทางด้านกิจการเกษตรก็ควรที่จะสนับสนุนให้มีการดำเนินงานใหม่แบบของสหกรณ์เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการเอารัดเอาเปรียบของนายทุนในท้องถิ่น อันจะทำให้เกษตรกรได้มีความรู้ความเข้าใจและเพิ่มความชำนาญทางด้านการบริหารงาน รวมทั้งการเพิ่มความรับผิดชอบทางด้านตัวเกษตรกรเอง ลักษณะของการผลิต

และการค้าสินค้าเกษตรกรรมนั้นผิดแปลกไปจากสินค้าอื่น ๆ โอกาสที่จะไปได้ รอดนับว่ามีทางเดียวก็ได้แก่ การลดทอนลง บางท่านอาจจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่กระทำ ได้ยาก แต่ความยากลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ นั้น น่าจะเป็นสิ่งที่ท้าทาย ให้รับดำเนินการมากกว่าที่จะเกิดความท้อถอย

สรุป

ระบบเศรษฐกิจมหชนเป็นความพยายามที่จะให้ประชากรส่วนใหญ่ของ ประเทศได้มีส่วนร่วม มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานของระบบเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจแบบนี้เป็นความพยายามที่จะกระจายรายได้ระหว่างบุคคลกลุ่ม ต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น กระจายทรัพย์สินสมบัติให้เป็นไปอยู่ในความครอบครอง ของบุคคลต่าง ๆ มากขึ้น กระจายความรู้ความชำนาญงานที่ได้รับจากกระบวนการ เรียนรู้ในการดำเนินธุรกิจร่วมกัน และในขั้นปลายก็จะเป็นการกระจายความ รับผิดชอบกันต่าง ๆ ที่มีต่อประเทศชาติไปยังบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

สมนึก แดงเจริญ